

Otázka: Sociologie

Předmět: Společenské vědy, Sociologie

Přidal(a): lemontreesitter

SOCIOLOGIE

Pojem a předmět:

Etymologie: socius – společník, ocietas – společnost, logos – věda,

- **Společnost** – Suma jedinců, kteří spolu vstupují do vztahů, vzájemně interagují a jednají vždy s ohledem na jednání druhých, a to v rámci určitého sociálního, historického a kulturního kontextu, které ovlivňují jen parciálně. (částečně),
sociální – jednání ve společenských vrstvách,
historický – změny vztahů ve společnosti – např. za komunismu se k sobě lidé chovali jinak,
kulturní – hodnoty a normy,

Pojem společnosti

- Národní stát – obyvatelstvo tvoří jeden národ. Např. česká společnost,
- Prázdný pojem – společnost neexistuje, existují pouze jednající osoby,
- Moderní společnost – instituce, produkt krize – neosobní charakter,

Definice vědy

- Věda o společnosti a jejich strukturách,

- Logicko- empirická,
 - Empirická – popis společných jevů, procesů, závisí na pozorování a zkušenostech,
 - Teoretická – vysvětluje výskyt a průběh jevů,
- Multiparadigmatická,
 - Paradigma – určitý vzor, který ovlivňuje moje chápání, myšlení,

Vznik sociologie

- 19. stol.,
- Zakladatelem sociologie je **August Comte** (1798–1857) francouzský filosof.
 - Pozitivismus – myšlenkový směr, který odmítá vysvětlování skutečností metafyzických či spekulativních věd.
 - Základ ve faktech.
 - Fakt – empiricky doložitelný, to co je doložitelné ze skutečnosti.

„*Sociologie se má státi světskou nástupkyní teologie*“ – světská nástupkyně teologie, která má nahradit teologii, měla by být vědou s fakty – Logicko-empirickou.

• Předpoklady vzniku

- – vzniká jako reakce po revolucích, ty hlavně přinášejí zásadní změny: krize společnosti – nutnost nového uspořádání.
- Vzniká důsledkem krize společnosti – rozpad tradiční a nástup nové, potřeba orientace člověka ve světě.
- Průmyslová revoluce pol. 19 stol na vrcholu technika – zrychlení doby – rozpad kontrolních mechanismů společnosti, Velká Francouzská revoluce – 1789 – důraz na občanská práva a Americká revoluce 1775 – důraz na lidská práva.
- – rozvoj lidských svobod souvisí s rozvojem rozumu – osvícenství – osvícení rozumem.

Kant: „*Osvícenství je věk dospělosti lidstva*“ – pouze dospělý člověk může přijmout svou odpovědnost – nebude se odvolávat na žádné autority nad sebou – jedná sám za sebe, ale nese odpovědnost i za druhé.

 - rozpad tradiční společnosti – nastupuje společnost moderní.
 - vzniká instituce trhu – zde má hodnotu téměř všechno – vlastní pracovní síly – radikální změna postavení k trhu.

Trh – v moderní společnosti – místo, kde se odehrává vše důležité.
- Základní sociální jednotkou je – moc.

Tradiční a moderní společnost

- Tradiční společnost - fungovaly vztahy, které byly určovány tradicí - stabilní společnost.
- Tradice - předávání systémů hodnot a norem - tak žije společnost, předává se jen to, co se hodí dále, určité normy dále nelegitimizuje.
- Stabilní společnost - jistota pro člověka, měl omezený prostor pro rozhodování - věděl, co bude celý život dělat.
- Stavovský systém - přísná hierarchizace. Společnosti byly mobilně uzavřené. (Nemohly se pohybovat po společenském žebříčku)
- Jistotu dávalo náboženství - symbolické universum.
- Kolektivní vědomí - vzájemná kontrola ve společnosti.

Tradiční X Moderní společnost

- Tradiční společnost
 - Tradere - pevný, stabilní,
 - Vzniká po Neolitické revoluci - přechod k zemědělství,
 - Dělbá práce,
 - Ctí tradice,
 - Symbolické universum - náboženství,
 - Dělbá práce,
 - Kastovní systémy,
 - Rodina je základní sociální jednotka,
- Moderní společnost
 - Vzniká po průmyslové revoluci (18-19 stol),
 - Permanentní změna - dynamika,
 - Anonymita, neosobní instituce,
 - Orientace na budoucnost, pokrok,
 - Individualizace,
 - Migrace - mobilně otevřená,
 - Symbolickým universem se stává věda,
 - Urbanizace - stěhování do měst,
 - Rozvoj masové komunikace - globalizace,
 - Generalizace trhu - dříve lokální charakter,
 - Sociální status je určován postavením na trhu - člověk musí o své postavení usilovat,

- Generalizace trhu - vznik nabídky a poptávky,
- Vznik mzdy - tržní cena za pracovní sílu a renty - tržní cena pro užívání půdy,

Teoretici

August Comte (1798 -1857) francouzský sociolog a filosof, hlavní zástupce pozitivismu a zakladatel sociologie jako vědy. Hlavní dílo: Pozitivní filosofie.

- **Sociologii rozděluje na dvě části**
 - Statika - zkoumá společenský řád - to, co drží společnost pohromadě.
 - Dynamika - zkoumá společenský vývoj - to, co způsobuje ve společnosti.
- **3 stádia vývoje**
 - Náboženství - dává předem odpověď na každou otázku.
 - Filosofie - pokládá otázky, ale žádné odpovědi.
 - Věda - dává odpovědi příkladem. Stává se dominantní.

Teoretici TS a MS

- **Augustus Comte(1798 -1857)**
 - Chtěl objevit zákonitosti společenského života, aby mohl předpovídat, regulovat a opravovat společnost - sociální inženýrství.
 - Pozitivní myšlení předávané nevzdělaným masám umožní zlepšit chod společnosti a vyhnout se ničivým revolucím.
 - **TS** - jistoty stojí na náboženství a metafyzických omylech - po zpochybnění je třeba najít nový systém vědění, který by měl stabilizující funkci společnosti.
 - **MS** - průmyslová společnost je řízená technicky.
- **Herbert Spencer (1855 - 1935)**
 - **Britský sociolog a filosof,**
 - **TS** - vojensky organizovaná, mobilitně uzavřená, přísná hierarchie, disciplína,
 - **MS** - průmyslová společnost, individualistická - jedinec je důležitější než celek - lidská práva a svoboda, autorita státu klesá,
- **Ferdinand Tonnies (1855 - 1935)**
 - Německý sociolog, filosof a ekonom,
 - Princip solidarity,
 - **TS - gemeinschaft** - pospolitost, citové vazby, které mají svůj původ v rodinném soužití.
 - **MS - gesellschaft** - společnost, individualistická svobodná vůle.

- Instrumentalizace - každý chápe druhého, jako nástroj k dosažení svých vlastních cílů.
- Neosobní vazby, zisk je hlavním motivem jednání.
- **Emil Durkheim (1815 - 1917)**
 - Francouzský sociolog,
 - Princip solidarity.
 - **TS** - na bázi mechanické solidarity - společnost je spojena proto, že lidé umí všechno a dělají téměř totéž. Silné kolektivní vědomí, individuum pohlceno společností.
 - **MS** - velká dělba práce - jakási organická solidarita. (To, co drží společnost pohromadě.)

Etapy vývoje

- První vývojové období sociologie je od 40. lét 19. století - 20. léta 20. století: období velkých teoretických systémů. Vznikaly teorie, které chtěly vysvětlit společenský život z přírodních podmínek.
- Naturalistické teorie,
 - Geografický determinismus - zeměpisné předurčení člověka,
 - Geopolitický determinismus - národ a lidé jsou tvořeni politickou situací,
- Antroposofické (biologické) teorie,
 - Podle rasy má člověk nějaké vlastnosti, které jsou tak typické pro různé společnosti.
- Psychologické teorie,
 - vychází z psychických vlastností jedinců, vede ke stereotypizaci.
- Karl Marx
 - Vytvořil teorii ekonomické determinace společenského života, analýzou raného kapitalismu a teorii třídního boje, který vyústí v beztřídní společnost.
 - Skupiny jsou antagonistické - nesmiřitelné.
- Emil Durkheim
 - Sociologismus - základem jsou společenská fakta, která nezávisí na jedincích, ale výrazně ovlivňují jejich jednání.
 - Navazuje na Comta - základ ve faktech - z nich vyvozuje - jazyk, morálka, právo, náboženství).
- Max Weber
 - Sociologie - chápající věda - jejímž úkolem je chápat smysl.
- Wilfredo Pareto
 - Teorie elit - skupina ve středu dění, která ovládá společnost třemi způsoby: Silou,

přesvědčováním a manipulací.

- Elita (z lat. Eligere – vybírat si, vyvolit) vymezuje se od ostatních. Nejúspěšnější jedinci v oboru tvoří elitu.
- Georg Simmel
 - Popsal vývojové tendence, které charakterizují i dnešní společnost. Např. role peněz, městský způsob života.
- Druhé vývojové období je od 20. let 20. století a sociologie se rozvíjí především USA. Poprvé jsou zrealizovány velké sociologické výzkumy, studia sociálně – patologických jevů.
- Rozvoj empirických výzkumů – záměrné pozorování, výzkumných metod a technik, dotazování se obyčejných lidí – adaptace imigrantů, trestná činnost, nezaměstnanost.
- Třetí vývojové období je během 50. – 60. let. Kdy vznikají strukturálně funkcionalistické koncepce – zabývají se problémem, jak se ve společnosti udržuje řád(Comte) a teorie konfliktualistická – zabývá se příčinou a směrem vývoje(Marx).
- V 60. – 70. letech jsou pokusy budovat sociologii nikoliv systémově, tj. od celku postupně přecházet k jedinci, ale naopak od konkrétních lidí a jejich vzájemných vztahů přecházet k větším sociálním celkům. Ústředním tématem je otázka, jak konkrétně lidé vnímají svět a jak jej interpretují.

Základní paradigmaty myšlení – hlavní myšlenky, vzory

- Paradigma – vzor:

1. Objektivistická – linie pozitivismu, zkoumání fakt, svět je souhrn daností, kterým se člověk přizpůsobuje a jimiž je jednání lidí determinováno, limitováno.
2. Interpretativní – Není podstatné, jaká jsou fakta, ale jak si je člověk interpretuje, člověk je situován do spol. vztahů, ale danosti interpretuje a dle toho jedná.

Základní otázka veškeré sociologie – jak je vůbec možný řád ve společnosti?

- Tři větve sociologického myšlení odpovídají na tuto otázku odlišnými způsoby:

- Konsensuální – konsensus – dohoda, společnost funguje na jakýsi nepsaných zákonech, které lidi dodržují právě dohodou.
- Konfliktní – hnací síla ve společnosti je konflikt (střed zájmů, vždy je nějaká skupina diskriminována).
- Interpretativní – Tak jak lidé vnímají každodenní život na základě vysvětlování a interpretace.

Základní sociologické metody

- Metoda – systematický postup, kterým se snažíme nalézt souvislosti. Cesta za něčím.
 1. Kvantitativní – zkoumá množství jedinců, testuje pravdivost či nepravdivost předem vytvořených hypotéz.
 - Výsledky jsou zobecněny na celou populaci.
 2. Kvalitativní – snaží se o hledání motivů, které stojí za jednání lidí. Mnoho informací o malém množství lidí.
 - Výsledky se nemůžou zobecnit na celou populaci.
- Pozorování – přímé nebo zprostředkované,
- Rozhovor,
- Dotazník – mnoho otázek pro jednoho člověka,
- Anketa – jedna otázka pro více lidí,
- Experiment – stejné podmínky pro dané experimenty,
- Introspekce – sebepoznávání.